

CoC
Playful
Minds

Filosofiske eksperimentarier

AFRAPPORTERING AF PILOTPROJEKT

Filosofiske eksperimentarier

Afrapportering af pilotprojekt om filosofiske dialoger med børn i uformelle læringsmiljøer

Udgivet af CoC Playful Minds 2020

Forfattere: Caroline Schaffalitzky og Cecilie Tang-Brock

Ansvarshavende: Karin Møller Villumsen, CoC Playful Minds

Illustrationer: Forfatterne, børn i projektet og CoC Playful Minds

Projektet har været gennemført som et samarbejdsprojekt mellem Syddansk Universitet og CoC Playful Minds på baggrund af en gensidig godkendt kontrakt, som beskriver formål, forløb og leverancer. Evalueringsrapporten er udarbejdet af forfatterne og redigeret i dialog med CoC Playful Minds. Proces og resutater fra pilotprojektet er løbende drøftet med forskere fra Aalborg Universitet, der har været tilknyttet CoC Playful Minds i udarbejdelsen af en mere teoretisk og etisk ramme for forståelsen af børn som skabende verdensborgere.

ISBN 978-87-93907-18-8 (PDF)

**Inspired by
children**

Indhold

INDLEDNING	5	INDHOLD UDVIKLET I PILOTPROJEKTET	26
Koncept for og materialer til grundmodul til Out World Academy	7	Filosofiske dialoger og andre aktiviteter	26
Målgrupper og deltagere	7	Inspirationshæftet Overskudshandlinger – Fra tanke til handling	26
Fysiske rammer	7	Facilitatorguide og eksempler på lege	26
Baggrundsantagelser og vidensfundament	7	Tænkepauser for børn	27
Resultater	7	Verdensborgerspil	27
Impact	8	Evaluerings- og kvalitetssikringsværktøjer	27
Evalueringer	8		
Anbefalinger	8	ANBEFALINGER	28
GRUNDMODEL TIL OUR WORLD ACADEMY: FILOSOFISKE EKSPERIMENTARIER	10	Anbefalinger til processer	28
GRUNDANTAGELSER FOR PROJEKTARBEJDET	12	Anbefalinger til indhold og konkrete anbefalinger	28
Filosofisk grundlag	12	a. Videre arbejde med sårbare børn	28
Pædagogisk grundlag	12	b. Afprøvning og udvikling af materialerne i andre uformelle læringssammenhænge	28
Børnesyn: Ekspertter med mindre formel magt	12	c. Afprøvning af forløb med børn og forældre sammen	28
Didaktiske grundantagelser: Hvad fortjerner børn, og hvad engagerer dem?	14	d. Udviklingsprojekt: et faciliteringsforløb for voksne i uformelle læringsmiljøer	29
Formelle og uformelle læringsfællesskaber	15	e. Udviklingsprojekt: et faciliteringsforløb for børn	29
Praktiske hensyn	15	f. Udviklingsprojekt: Det er oplagt at gennemføre flere udviklingsprojekter som piloter for flere moduler, eventuelt som specialiseringsmoduler i OWA	29
VIDENSGRUNDLAG	17	g. Udviklingsprojekt: videre arbejde med observations- og evalueringsværktøjer	29
Research Journal: Koordinering mellem videns- og praksisspor	17	h. Følgeforskning: kortlægge børns oplevelser af et grundmodul	29
Praksisviden: Filosofiske dialoger og aktiviteter	17	i. Følgeforskning: evnen til samskabelse og arbejde med FN's verdensmål	29
PROJEKTETS DESIGN, AKTIVITETER OG DATAINDSAMLING	20	SAMMENFATTEDE BEMÆRKNINGER	30
Udvælgelsen af målgrupper for aktiviteter	20	TAK	32
Udvælgelse af indholdet i aktiviteterne	20	Om forfatterne	32
Formulering af mål og idealer	21	LITTERATURLISTE	34
Projektets aktiviteter	23		
Dataindsamling og eksempler på indsigter	24		
Spejdernes oplevelser	24		
Forældrenes oplevelser	24		
Virkninger	24		

Indledning

"Vi forbereder børnene til en verden, der endnu ikke eksisterer [...] for at løse udfordringer, vi endnu ikke kender til."

OECD (2018)

Citatet peger på, at vi begynder at se uddannelse og dannelse af børn og unge i et andet lys. Men for at løse opgaven og definere denne uddannelse og dannelse og give et bud på et læringsmiljø, må vi forholde os til, hvordan, vi tror, verden udvikler sig. Og her skal vi ikke kun lytte til de klassiske eksperter (Hildebrandt, 2019). Vi må have dem, det handler om – børnene – med som ligeværdige, samskabende parter. Målet er, at børn skal blive til nogen og til noget i og for verden. Børn skal have mulighed for at være reelle samskabere af egne liv og den verden, de er en del af.

Dette er afrapporteringen af projektet "Filosofiske eksperimentarier" der er blevet gennemført ved CoC Playful Minds fra januar til juni 2019. Formålet med projektet var at udarbejde et forslag til et grundmodul til Our World Academy (OWA). Rapporten – efter nedenstående oversigt over projektet – indledes med en kort beskrivelse af, hvordan et grundmodul til OWA kan tage sig ud. Derefter følger først redegørelser for projektets forudsætninger og vidensgrundlag, og dernæst beskrivelser af arbejdsprocesser, aktiviteter, og erfaringer i forbindelse med projektet. Rapporten afsluttes med anbefalinger til specialiseringsmoduler og til processer og indhold i fremtidige projekter.

Intentionen med projektet var at udvikle et filosofikum/filosofisk eksperimentarium for børn, som tager udgangspunkt i udviklingen af filosofisk

tænkning hos børn og kan tænkes ind i (især) de uformelle læringsfællesskaber og civilsamfundet som et slags engagerende og fællesskabsorienteret basismodul, som kan fremme udviklingen af "fremtidens kompetencer" og udfoldelsen af det skabende verdensborgerskab. Basismodulet kan tilpasses forskellige læringsfællesskaber og på sigt tænkes ind i de formelle læringsmiljøer. Opgaven i projektet var derfor sammen med børn og unge at udvikle og afprøve materialer, lave afprøvninger af formater og indhold samt indhente viden om udviklingen af verdensborgerskabslige kompetencer på dette grundlag.

Projektet indgik som del 2 i et vidensprojekt om at udforske og udfolde børn som skabende verdensborgere, herunder at afprøve og udvikle metoder hertil i praksis som et 'living lab' og aktionsforskning. Forfatterne har været centrale aktører i aktiviteterne hele vejen igennem. Yderligere har flere samarbejdspartnere bidraget til projektet – herunder Peter Worley og Steven Cambell-Harris, som er hhv. co-founder og specialist trainer for Philosophy Foundation i London, børnebogsforfatter Jim Højberg samt Chief Play Officer fra the Play Institute Cephas Howard. Del 1 var et desk-research projekt om det filosofiske vidensgrundlag for forståelsen af børn som skabende verdensborgere (udført i samarbejde mellem Aalborg Universitet og CoC Playful Minds). De to delprojekter er selvstændige projekter, men er koordineret gennem CoC Playful Minds.

FUL
AYFUL
AYFUL
PLAYFUL
PLAYFUL
PLAYFUL

KONCEPT FOR OG MATERIALER TIL GRUNDMODUL TIL OUR WORLD ACADEMY

I projektet har vi eksperimenteret med rammer for læringsrum samt indhold og formater for læringsprocesser i uformelle praksisser med henblik på at levere et proof-of-concept for eksempler på konkrete tiltag, der lever op til formålet med Our World Academy. Projektet er således mindre orienteret mod fx at måle effekter af tiltag og mere optaget af at dokumentere børnenes oplevelser og erfaringer med de materialer og aktiviteter, der er udviklet. Disse indsigter vil således danne grundlag for anbefalinger til videre udvikling.

En grundambition har været, at Our World Academy kan udfoldes som

- rammer, der støtter børn i at lære at blive til nogen og skabe noget
- et fællesskab, hvor børn kan øve sig i at undres og at være nysgerrige på sig selv, hinanden og livet
- et læringsrum, hvor børn kan lære nye ting, afprøve idéer og opleve, at verden åbner sig
- et fællesskab, hvor børn kan være noget for og sammen med andre i et fællesskab
- et rum hvor børn oplever, at de kan være engagerede og til stede, som dem, de er
- et forløb, hvor børn kan forstå sig selv og udfolde deres potentiale som de skabende verdensborgere, de allerede er, og hvor de styrker deres forudsætninger for at bidrage som skabende verdensborgere fremover

Our World Academy skal bestå dels af et grundmodul, hvorigennem børnene opøver de kapaciteter, der gør, at de kan agere som skabende verdensborgere, dels af varierende specialiseringsmoduler, hvor børnene styrkes i at realisere deres potentiale inden for konkrete videns- og praksisområder.

MÅLGRUPPER OG DELTAGERE

Målgruppen for projektet har været børn i alderen 10-14, samt deres forældre og andre

nøglepersoner uden for en formel læringssituation (spejderledere, en præst og to sundhedsprofessionelle). I praksis har aktiviteterne omfattet grupper af børn på 4 og op til 28 pr. gruppe samt i nogle tilfælde de voksne nøglepersoner.

FYSISKE RAMMER

Et generelt princip er, at gennemførelse ikke skal kræve specifikke rammer. Forløbene skal kunne fungere i varierede uformelle læringsmiljøer. Herunder i spejderhytten, i hjemmet, i byrummet, i mødelokalet osv. De filosofiske eksperimentarier kræver dog et rum, der åbner mulighed for samtaler og som sætter en stemning, der giver lyst til at deltage.

BAGGRUNDSANTAGELSER OG VIDENSFUNDAMENT

Projektet bygger på en række antagelser af filosofisk, pædagogisk, didaktisk og lav-praktisk karakter, på ressourcepersonernes viden og erfaringer, og på koordinerende møder med forfatterne til til Research Journal 4: Børn som skabende verdensborgere (se afsnit 3). Vidensfundamentet er desuden blevet udbygget løbende med indsamling af erfaringer fra projektets aktiviteter.

RESULTATER

Projektets resultater består i en række konkrete materialer og ny viden. De deltagende børn vil møde pilotudgaver af de materialer og aktiviteter, der skal blive til Our World Academy og vil således få oplevelse af og erfaring med de fællesskaber og læringsrum, som de skaber. Børnene bidrager hermed også til, at CoC Playful Minds får et bud på fremtidens læringsmiljø afprøvet i praksis baseret på den nyeste viden inden for feltet filosofi med børn – sat i lokal kontekst. På baggrund af projektets pilotafprøvninger og erfaringer bliver det muligt at bidrage til et billede af, hvordan fremtidens læringsmiljø kan give de optimale rammer for at fremme børnenes kapaciteter til at udfolde deres skabende verdensborgerskab.

IMPACT

Ud over ovenstående resultater har projektet også haft indflydelse på andre måder:

- omkring 100 børn har fået mulighed for at engagere sig i filosofiske dialoger og tilknyttede aktiviteter
- 8 børn på tværs af x-patmiljøet og lokale børn fra Billund har fået oplæring i selv at facilitere filosofiske dialoger
- 9 børn på tværs af x-patmiljøet og lokale børn fra Billund har førstehåndserfaringer i at være medskabere i en spiludviklingsproces
- voksne ressourcepersoner har fået mulighed for at opleve filosofiske dialoger og børnenes modtagelse af dem
- udvalgte kommunale embedsfolk, udvalgte borgere og forældre med børn har deltaget i filosofiske dialoger
- borgere har fået en mulighed for at få indblik i en anderledes engagerende aktivitet
- Cecilie Tang-Brock fra CoC Playful Minds er blevet certificeret af Filosofi i Skolen til selvstændigt at stå for filosofiske dialoger i fremtidige projekter og aktiviteter
- SDU har udvalgt projektet som et af universitetets gode eksempler på forsknings- og uddannelsesarbejde relateret til FN's verdensmål
- samlingen med dialogerne om FN's verdensmål er allerede blevet efterspurgt i forbindelse med kommende efteruddannelses- og undervisningsaktiviteter hos SDU

EVALUERINGER

I projektet har vi opereret med forskellige evalueringsaktiviteter med hver deres formål. Dels har vi løbende evalueret aktiviteter, tidsforbrug mv. med henblik på opfølgning og evt. justering af projektdesign, dels har vi undervejs vurderet materialer og aktiviteter ved hjælp af input fra børnene og observatører. Dermed fungerer denne rapport også som afsluttende evaluering. Se også afsnittet om dataindsamling nedenfor.

ANBEFALINGER

Ud over anbefalingerne til hvordan fremtidens læringsmiljø kan formes, udmunder projektet også i konkrete anbefalinger til fremtidige projekters indhold.

robots to carry out
or dangerous tasks

ot workers

Discuss what the
positive outcome
of completing this
project would be.

+

Decide on some
rewards and upgrades
for the game purposes.

+2

Grundmodul til Our World Academy: Filosofiske eksperimenterier

Grundmodul i Our World Academy er bygget op af filosofiske eksperimenterier, som er baseret på en filosofisk-dialogbaseret tilgang til uformelle pædagogiske praksisser, der bygger på en legende, eksperimenterende og samskabende didaktik og pædagogik. Dette grundlag er også baggrunden for, at modulet har fået arbejdstitlen Filosofiske eksperimenterier.

Det bærende element i Filosofiske eksperimenterier er filosofiske dialoger. Illustration 1 herunder viser, hvordan den filosofisk dialogbaserede tilgang i praksis er kendetegnet ved at være en samværsform, der giver børn mulighed for at øve sig i at forholde sig til egne og andres ideer i undersøgende fællesskaber. Dialogerne opleves som engagerende af børnene, fordi de giver mulighed for at udtrykke deres mening og i fællesskab tænke over grundlæggende værdier og den verden, de er en del af.

Som led i projektet har vi udviklet manualer, hvor FN's 17 verdensmål har fungeret som indholdsmæssig ramme. Således er der som del af projektet blevet udarbejdet materialer til samtlige verdensmål. Verdensmålene er velegnede som temaer af flere grunde, herunder:

- De er udtryk for værdier, som er bredt anerkendte og anses for vigtige, og flugter med CoC Playful Minds' mission
- De giver en mulighedsramme frem for en forfaldshistorie for en ukendt fremtid
- De har ikke et bestemt fagligt tilknytningsforhold, men kan indgå i både uformelle og formelle læringsfællesskaber og med fordel på tværs af fag
- De har et klart anvendelsesperspektiv, som inviterer til samskabelse og nytænkning

Illustration 1

- De er et eksempel på indhold, der er vanskeligt at didaktisere – det stærkt normative præg risikerer at lægge op til moralisering, snarere end inddragelse, refleksion og selvstændig stillingtagen
- De er internationale, og materialerne vil derfor uden videre kunne udbredes til andre lande

De øvrige elementer i Filosofiske eksperimenter består af materialer og aktiviteter, der peger ud over selve dialogerne og fx kan understøtte arbejdet med dokumentation af børnenes oplevelse og kvalitetssikring af processen. Der er materiale, der træner i samarbejde og refleksion, inviterer til kreative samskabelsesprocesser og opfordrer til at tænke i handlinger. Helt centralt står også Verdensborgerskabsspillet, som er udviklet til at supplere og understøtte elementerne i Filosofiske eksperimenter.

Verdensborgerskabsspillet er et brætspil, som er blevet til i samarbejde med en varieret børnegruppe fra Billund. En børnegruppe der består af 9-14-årige børn på tværs af det internationale miljø i Billund og lokale børn. Spillet styrker de kapabiliteter, som er formuleret som mål for dialogerne i grundmodulet, og orienterer sig lige som dialogerne ud fra FN's verdensmål. De kan både bruges i forbindelse med grundmodulet og som del af senere overbygningsmodul.

Som underliggende mål for dialogerne er der formuleret 8 kapabiliteter, som udgør et forslag til verdensborger som ideal. De 8 kapabiliteter er følgende:

- ★ kreativitet og løsning af komplekse problemer
- ★ åbenhed og reflekteret stillingtagen og formulering af tentative konklusioner
- ★ erkendelse og accept af forskellighed som vilkår for dialog og mulige løsninger
- ★ kunne se helheder og mønstre og koble konkret og abstrakt
- ★ selvindsigt og selvforvaltning
- ★ engagement og virkelyst/forpligtelse
- ★ empati og tagen ansvar
- ★ forståelse af fælles ansvar og samarbejde om fælles anliggender

Grundantagelser for projektarbejdet

Projektarbejdet har været styret af en række grundlæggende antagelser af filosofisk, pædagogisk, didaktisk og lavpraktisk karakter, som er beskrevet i det følgende.

FILOSOFISK GRUNDLAG

Det vil føre for vidt at give en tilbundsgående gennemgang af de filosofiske antagelser, der ligger til grund for projektet, men da de har været afgørende for de valg, der er truffet i det oprindelige projektdesign og i prioriteringer undervejs, nævner vi dem ganske kort her og henviser ellers til Research Journal 4: Børn som skabende verdensborgere.

Blandt de styrende grundantagelser i projektet har været et værdisyn og et menneskesyn. Essensen i værdisynet har været, at værdier ikke kan læres isoleret og rent abstrakt, men skal forankres gennem egne refleksioner, praksiserfaringer og møder med andres værdier. Essensen i menneskesynet er antagelser om, at det er betydningsfuldt at opleve anerkendelse, meningsfuldhed og autonomi for trivsel og udvikling. Begge grundantagelser er afgørende for projektets pædagogiske og didaktiske grundlag som beskrevet nedenfor.

PÆDAGOGISK GRUNDLAG

BØRNESYN: EKSPERTER MED MINDRE FORMEL MAGT

Hvis man ser på børn som små voksne, er der en risiko for, at man kommer til at fokusere på netop dette: At de endnu ikke er voksne, og derfor mangler elementer i deres udvikling. I en vis forstand er det selvfølgelig rigtigt, at det forholder sig sådan, men de er også mere end det. På

samme måde som en voksen ikke blot er et barn, der er blevet gammelt. Hvis nogen omtalte en larve som noget, der er på vej til at blive en sommerfugl, ville vi nok tænke, at det selvfølgelig er rigtigt, men også at en larve faktisk er noget andet end en sommerfugl, og at den fx er noget i sig selv og kan ting, som en sommerfugl ikke kan.

Så hvad kan børn? Og hvad kan børn, som voksne ikke kan? Et af de mest karakteristiske træk ved børn er, at de, lige fra de er helt små, lærer ting hele tiden og bruger mange kræfter på at få hold på verden – om det så er ting som at gå og cykle, at tale og skrive, eller hvordan man omgås andre. Og i disse processer har relationerne til omverdenen en afgørende betydning. Det er velkendt, at fx manglende sproglig stimulering eller fravær af følelsesmæssig kontakt kan få alvorlige følger for børns liv og udvikling.

En anden ting, som kendetegner børn, er, at deres perspektiv på verden er anderledes end den voksnes. I nogle tilfælde kan det betyde, at børns verden ser helt anderledes ud indefra, end man kan tro udefra. For selvom man synes, man kan huske, hvordan det var at være barn, kan man ikke 'skrælle' al den viden, man senere har fået, af. I en filosofisk dialog, der handlede om, hvorvidt det er børn eller voksne, der er mest pålidelige, sagde en pige på ca. 11 år: "Børn er mest pålidelige. Voksne kan ikke holde på en hemmelighed, for de forstår ikke, hvorfor det er vigtigt." Eksemplet viser tydeligt pigens egen oplevelse af at være i en anden verden end de voksne. At afskrive denne viden om, hvordan det er at være i hendes verden som et udtryk for, at børn ikke har overblik over, hvad der er vigtigt, ville være at behandle hende

Hvis nogen omtalte en larve som noget, der er på vej til at blive en sommerfugl, ville vi nok tænke, at det selvfølgelig er rigtigt, men også at en larve faktisk er noget andet end en sommerfugl, og at den fx er noget i sig selv og kan ting, som en sommerfugl ikke kan

uretfærdigt. Den filosofisk-dialogiske tilgang kan således lægge grunden for, at børnenes (og andre deltageres) egne ikke-analyserede perspektiver kan fremkomme.

Der er ingen tvivl om, at børn ikke er ligestillede med voksne. De har på mange områder mindre viden og mindre formel magt. Men det betyder ikke, at de ikke er ligeværdige og har krav på samme respekt for deres tanker og værdier som alle andre. De har også et krav på at blive støttet i at udvikle deres evner til selv at formulere og finde deres tanker og værdier. Og heri ligger det pædagogiske paradoks i dannelsesprocessen: Hvordan kan man lægge en plan for, hvordan nogen bliver selvstændige og handlende? Et godt bud på et sted at starte er de filosofiske dialoger og de andre elementer i det filosofiske eksperimentarium.

DIDAKTISKE GRUNDANTAGELSER: HVAD FORTJENER BØRN, OG HVAD ENGAGERER DEM?
Synet på børn som skabende verdensborgere forpligter os til at tænke over udformningen af de aktiviteter og rammer, vi sætter for børnenes liv og læring. Fx vil kreativitet eller samskabelse være vanskeligt at udfolde mest muligt, hvis børnene aldrig har lejlighed til at gøre sig erfaringer hermed, eller hvis de aldrig er blevet mødt med et mindset, der indebærer en tiltro til, at de kan. Hvis et læringsmiljø skal understøtte, at børnene kan styrke og opøve kapabiliteter i at forvalte formål og værdier, er det derfor afgørende, at aktiviteter, rammer, samværsformer, pædagogik og didaktiske tilgange indrettes med dem for øje.

Ideen om, at didaktiske overvejelser bør matche et børnesyn, går således hånd i hånd med overvejelser om, hvordan man i praksis kan skabe det bedste læringsmiljø. De mange involverede faktorer, kontekstafhængigheden og komplekse sammenhænge gør det vanskeligt at formulere sikre konklusioner på det didaktiske område, men ikke desto mindre synes det alment accepteret, at en række forhold har stor indflydelse på, hvordan man skaber det bedste læringsmiljø. Trivsel, medejerskab, oplevelse af meningsfuldhed og fællesskab er således eksempler på forhold, der virker fremmende på motivation for at lære.

Når børnene går ind til filosofiske eksperimentarium, går de ind i et ligeværdigt, præstationsfrit rum, hvor læring drives gennem indre motivation og gennem situerede praksisser. Hensynet til disse forhold er derfor indtænkt i de aktiviteter, vi har designet til projektet. Helt overordnet er aktiviteterne udformet, så de respekterer børn som samskabende (både i tilblivelsesfasen og i selve de færdige aktiviteter). Det er fx vigtigt, at børnene føler ejerskab til aktiviteterne. Det betyder, at aktiviteterne skal faciliteres på en måde, hvor børnenes ideer træder frem, at de ikke oplever et pres for at bevæge sig i retning af bestemte pointer, og hvor de kan stole på, at alle får mulighed for at tale frit.

Helt konkret gøres det ved at vælge åbne temaer, spørge interesseret, have et øje på at alle får plads og at gå bagved og ved siden af børnene, når det gælder om at bestemme dialogens retning. At tilvejebringe et sådant læringsmiljø er dog ikke kun et spørgsmål om den mentale indstilling, men også om helt lavpraktisk opmærksomhed på didaktiske teknikker og indretning af det fysiske rum. Det er fx afgørende, at børnene kan se og høre hinanden (at der fx er ro og en opstilling så alle kan se hinanden, at facilitatoren ikke står for tæt på det barn, der taler og derved laver et "privat rum", hvor resten af fællesskabet ekskluderes.)

De didaktiske teknikker, som faciliteringen kræver, er nærmere beskrevet i Håndbog i filosofiske dialoger om FN's Verdensmål (under udgivelse), som samler materialerne. Kort beskrevet faciliteres dialogerne gennem åbne temaer, hvor facilitatoren spørger interesseret ind, har et øje på at alle får plads og går bagved og ved siden af børnene, når det gælder om at bestemme dialogens retning.

FORMELLE OG UFORMELLE LÆRINGSFÆLLESSKABER

Der er en stadig diskussion om ligheder, forskelle og sammenhænge mellem formelle og uformelle læringsfællesskaber. En grundantagelse for projektet af mere praktisk karakter har været, at der er behov for mere fokus på børn i uformelle læringssammenhænge i en dansk sammenhæng. I forskningen er det aktiviteter i skole og andre institutioner, der dominerer undersøgelser af læringsfeltet. Det betyder, at den eksisterende viden om de uformelle sammenhænge er meget mangelfuld.

Dette er et problem af flere grunde: For det første finder en stor del af børnenes liv og læring sted uden for formelle sammenhænge, fx i familien og i forbindelse med fritidsaktiviteter. Da barnets udvikling er formet af alle de læringssammenhænge, det møder, mangler vi brikker i forståelsen af det samlede billede.

For det andet betyder den manglende viden om det uformelle område, at vi ikke kan afgøre, i hvor høj grad den viden, vi har om det formelle område, kan overføres til det uformelle område. Der er mange forskelle i rammebetingelserne, som gør det nærliggende at antage, at det ikke er tilfældet.

For eksempel synes det oplagt, at en central forskel på rammerne for formel uddannelse (som fx at gå i skole) og for en fritidsaktivitet (som fx at gå til spejder) er, at sidstnævnte er udtryk for et tilvalg, som med jævne mellemrum skal bekræftes af børn og forældre. Om dette tilvalg foretages afhænger af en række faktorer som bl.a. interesser, økonomi, geografi og livsværdier. Det er vanskeligt at forestille sig, at dette grundvilkår ikke har indflydelse på rammerne og indholdet af fritidsaktiviteterne.

For vores projekt betyder det, at det var interessant at undersøge aktiviteterne, som vi kender fra formelle undervisningssammenhænge, i en ramme, hvor børnene deltager efter eget valg. Dette gælder særligt, fordi man kunne forestille sig, at den særlige karakter af aktiviteter, som filosofiske dialoger er, bliver mindre tydelig i det

uformelle læringsmiljø, der formentlig adskiller sig fra den form for traditionel undervisning, som kendetegnes fra skolen. Med andre ord: Måske opleves de filosofiske dialoger mere positivt i skolen, hvor de erstatter traditionel undervisning, end de ville gøre i andre sammenhænge, hvor de erstatter nogle selvvalgte aktiviteter (som fx at gå til spejder eller spille computer).

Samtidig skal det dog også understreges, at en central grundantagelse for projektet også har været, at det vil være muligt at udviske behov for at skelne mellem uformelle og formelle læringssammenhænge set fra et pædagogisk og didaktisk perspektiv. Tanken er, at der er et relevant skel mellem disse læringsmiljøer i praksis pga. bl.a. rammerne for organisering og sociale sammenhænge, men at de bærende tanker om børns trivsel og udvikling ikke adskiller sig i de forskellige sammenhænge.

PRAKTISKE HENSYN

Et af de områder, hvor der er en tydelig forskel mellem områderne, er den lavpraktiske organisering. Det er fx betydeligt vanskeligere at informere om et tilbud om aktiviteter, som ikke finder sted inden for en allerede eksisterende ramme. Ved en skoleaktivitet kan forældre og elever informeres via skolens kommunikationskanaler, men ved et frivilligt tilbud er der ikke en naturlig indgang, der kan sikre, at interesserede børn og forældre bliver nået. Det betyder også, at aktiviteterne må lægges på tidspunkter, hvor børnene ikke er optaget af skole eller andet.

Et andet praktisk hensyn for projektet har været, at hvor forskningen i interventioner med filosofiske aktiviteter typisk har gjort brug af relativt lange forløb (fx 24 uger eller et helt år), har vi måttet vælge et kortere og mere komprimeret design til vores pilotforsøg. Erfaringen fra projektet Filosofi i Skolen ved SDU er, at det først er fra den 5. gang, at man kan være forholdsvis sikker på, at børnene har vænnet sig til rammer og indhold i de filosofiske dialoger, og vi derfor kan se virkningen for børnene. Derfor har et grundkrav været, at alle egentlige dialogforløb skulle strække sig over mindst 6 sessioner.

Vidensgrundlag

Projektet bygger på teoretisk og praktisk viden inden for filosofiske dialoger fra internationale undersøgelser og Filosofi i Skolen på SDU samt på filosofisk og idéhistorisk udredning af verdensborgerskab og børn som skabende verdensborgere (Gimmler 2020; Gregory et al 2017; Schaffalitzky 2013; Worley 2019).

RESEARCH JOURNAL: KOORDINERING MELLEM VIDENS- OG PRAKSISSPOR

I stedet for en klassisk "Modus 1"-organisering af projekterne (hvor den teoretiske Research Journal først etableres som et isoleret vidensfundament), har forløbet været kendetegnet ved en høj grad af kommunikation og koordinering mellem det teoretiske vidensspor og praksisudviklingen af Filosofiske eksperimentarier. Dette har været vigtigt i processen, fordi både Research Journal og praktiske aktiviteter kunne have taget mange retninger, da der er tale om et stærkt tværfagligt projekt, hvor hvert delområde i sig selv er ganske omfattende. Møder og dialoger på tværs har derfor været afgørende for det vellykkede parløb med gensidig påvirkning af især fokusområder og prioriteringer samt generel synergi på tværs af delprojekterne. Forskningsarbejdet med at udforme en Research Journal har således løbende informeret det vidensgrundlag som Filosofiske eksperimentarier har arbejdet ud fra. Derfor er der også tydelige forbindelser mellem indholdet i Research Journal og de grundantagelser, der er beskrevet ovenfor.

PRAKSISVIDEN: FILOSOFISKE DIALOGER OG AKTIVITETER

Arbejdet med at designe et grundmodul til Our World Academy bygger i høj grad på Caroline Schaffalitzkys teoretiske viden om og erfaringer med filosofiske dialoger med børn i projektet Filosofi i Skolen ved Syddansk Universitet. Der er

tale om et forsknings-, udviklings- og efteruddannelsesprojekt, der trækker på et tværfagligt forskningsteam ved SDU, på tværinstitutionelle kontakter og på et internationalt forskningsnetværk.

Projektet beskæftiger sig med, hvordan man bedst kan lave filosofiske dialoger med skoleelever (på alle klassetrin), og hvilke effekter det kan have, hvis man gør det. Aktiviteter har primært været afviklet på skoler i Odense og i børnehaveklasser forskellige steder i landet. Der er udformet forløb, som ikke kræver et selvstændigt filosofifag, men som kan indgå i eksisterende fag (fx dansk, kristendomskundskab og natur & teknologi) og tilbyde nye måder at gå til det eksisterende faglige indhold.

I praksis tager de filosofiske dialoger typisk udgangspunkt i fx en lille historie, nogle genstande eller billeder. Et centralt punkt er, at underviseren ikke selv deltager som part i diskussionen eller tilføjer indhold, men kun faciliterer dialogen ved at hjælpe eleverne med at holde diskussionen filosofisk, relevant og kvalificeret ved at stille spørgsmål og inddrage alle. Dialogerne afvikles så vidt muligt i en åben cirkel (med børnene på stole eller på gulvet), så alle kan høre hinanden og få øjenkontakt. Det er typisk nemmest at arbejde med grupper på 12-20 børn, fordi erfaringer fra lignende projekter, fx Filosofi i Skolen ved SDU, har vist, at denne størrelse grupper har god mulighed for en diversitet i ideer, og samtidig kan give plads til, at alle kan inddrages. Dialogerne suppleres med tankelege og små øvelser, der skal skærpe fx koncentration, samarbejde eller abstrakt tænkning.

Måske kan man være bekymret for, om børn er klar til en filosofisk dialog, men de fleste børn gør sig i forvejen filosofiske tanker, så opgaven er at hjælpe dem med at identificere, udfolde, dele og kvalificere disse med sammen andre. Emnerne kan eksempelvis være: Hvornår har man ansvar for noget? Hvad er tal? Kan man vide noget med sikkerhed? Hvad er retfærdighed? Som en af de spejdere, der deltog i forløbet, har beskrevet det: "... spørgsmål, man ikke rigtig kan svare på – spørgsmål, jeg har stillet mig selv. Vi prøver at besvare spørgsmål uden svar."

Formen giver mulighed for, at emnet bliver noget, man undersøger i fællesskab frem for at konkurrere om at vide mest, vinde en diskussion eller udbrede sine meninger. Det betyder, at man kan åbne og diskutere svære emner, der har med etik, identitet eller politiske værdier at gøre på en forholdsvis neutral arena, hvor man også inviteres til at formulere mulige svagheder ved sin egen opfattelse.

En gang imellem hører man det sagt, at der ikke er rigtige og forkerte svar i de filosofiske diskussioner, men i virkeligheden er det endnu mere ekstremt: Vi ved ikke, om der er rigtige eller forkerte svar, og om vi kan finde frem til dem! Det betyder også, at den, som leder diskussionen, skal være indstillet på, at alt er "til forhandling", fordi der er tale om reelt åbne spørgsmål.

En grundlæggende erfaring fra efteruddannelsesforløb under Filosofi i Skolen er, at det ofte er en udfordring at mestre faciliteringsteknikkerne. At tro at man kan stå for en god filosofisk diskussion mellem elever uden videre, svarer til at tro, at elever kan udføre godt musikalsk samspil, hvis man blot udstyrer dem med nogle instrumenter. Noget af det sværeste er at undgå at styre (bevidst eller ubevidst) og fx ikke stille ledende spørgsmål, ikke signalere om elevernes bidrag er gode eller ej, men lytte opmærksomt og sørge for at inddrage de temaer og retninger, eleverne bidrager med. En del tyder på, at det er sværere at gøre dette, jo mere man er vant til at have den traditionelle rolle som underviser med ansvar for at formidle indsigt i et bestemt stof.

Hvad angår elevernes udbytte af dialogerne er erfaringerne i Filosofi i Skolen, at eleverne på tværs af klassetrin er glade for de filosofiske dialoger og tankelegene. Det virker som om, at det bryder med deres normale undervisning og kræver lidt tilvænning, men de fanger hurtigt ideen og er meget engagerede. Deres lærere oplever nye sider af dem og kan se, hvordan aktiviteterne og teknikkerne bag er gode didaktiske redskaber.

Denne baggrundsviden, som disse erfaringer har tilført Our World Academy-projektet ved CoC Playful Minds, har gjort det muligt at designe og tilpasse aktiviteter, så de hele tiden lever op til kvalitetsstandarder inden for området. Projektet har til gengæld tilført viden til Filosofi i Skolen i form af bl.a. viden om, hvordan aktiviteterne fungerer i nye rammer, for særlige målgrupper og med specifikt fokus på verdensborgerskab.

Formen giver mulighed for, at emnet bliver noget, man undersøger i fællesskab frem for at konkurrere om at vide mest, vinde en diskussion eller udbrede sine meninger. Det betyder, at man kan åbne og diskutere svære emner, der har med etik, identitet eller politiske værdier at gøre på en forholdsvis neutral arena, hvor man også inviteres til at formulere mulige svagheder ved sin egen opfattelse

Projektets design, aktiviteter og dataindsamlinger

Antagelser og vidensgrundlag bag arbejdet med et grundmodul til Our World Academy har været afgørende for det projektdesign og de aktiviteter, vi valgte. Dette afsnit giver et overblik over centrale overvejelser i forhold til den konkrete udmøntning.

UDVÆLGELSEN AF MÅLGRUPPER FOR AKTIVITETER

Vi har sammensat vores aktiviteter i projektet, så de på forskellige måder kunne være afprøvninger af filosofiske dialoger og øvrige aktiviteter under vanskelige omstændigheder (forventet ud fra vores vidensgrundlag).

Fælles for pilotprojekterne hos spejderne, konfirmanderne og til workshops på behandlingsskolen er bl.a., at ingen af aktiviteterne indgik i skoleaktiviteter eller tilsvarende formelle uddannelsessituationer. Ganske vist foregik de for behandlingsskolens vedkommende på skolens område, men som filosofiklub og ikke som en del af undervisningen. Børnegruppen var også sammensat på tværs af klasser og klubben foregik i et mødelokale på et tidspunkt, hvor eleverne ellers ville have haft mulighed for fx computertid. De filosofiske dialoger var således noget der – som for de øvrige børn – erstattede fritid og ikke almindelig undervisning.

Andre fællestræk var således også, at vi lagde vægt på, at

1. ingen af aktiviteterne blev afviklet i klasselokaler, men har fundet sted i andre læringsrum (fx spejderhytter og i CoC Playful Minds' lokaler)

2. aktiviteterne blev afviklet med betydeligt mindre grupper end dét, der normalt anbefales (hvilket kan ændre dynamikken)
3. grupperne var mere uhomogene en fx en skoleklasse er (i kraft af aldersspredning, sprogforskelle samt (for behandlingsskolen) også pga. deltagelse af både af ansatte og børn)
4. vi ikke havde grund til at forvente, at børnene på forhånd ville have en særlig viden om eller interesse i aktiviteterne

Ved på denne måde at interessere os for modtagelsen uden for formelle læringssituationer, fik vi viden om aktiviteterne på deres egne præmisser, og ikke hvordan børnene oplever dem, når det er i kontrast til den øvrige skoledag. Således kunne vi få et meget retvisende billede af børnenes motivation for deltagelse. På denne baggrund kunne vi konkludere, at metoden og redskaberne havde en motiverende og engagerende effekt for børnenes læringsforløb.

UDVÆLGELSE AF INDHOLDET I AKTIVITETERNE

I forløbene har vi bevidst trukket på allerede eksisterende materialer i stedet for at udvikle nye materialer med indhold og form målrettet til børnenes særlige behov eller interesser. Dette valgte vi, fordi vi havde en tese om, at målretning af konkret indhold og ændringer i facilitering af dialogerne ikke har væsentlig betydning for, hvordan børnene oplever aktiviteterne. Ved at afprøve materialer, som vi allerede havde viden om kunne fungere i andre sammenhænge, fik vi

mulighed for at observere, om der kunne ses en forskel til børnene i projektet – pga. særlige behov, social og kulturel baggrund, interesser eller andet.

Afprøvningen af de kendte materialer ledte frem til udviklingen af bud på materialer, der understøtter formålene i Our World Academy. Vi afprøvede en speciel tilrettelagt dialog om verdensborgerskab ved to lejligheder (først og sidst i forløbet med spejderne) og konkluderede, at det ville være nyttigt at have nogle forberedende temaer, som kunne fungere som veje for børnene ind i en dialog og tænkning om verdensborgerskab.

Indholdet til disse veje ind besluttede vi at hente fra FN's verdensmål. En af grundene er, at idealer om fx bæredygtighed, retfærdighed og inddragelse er relevante for drøftelser og diskussioner om en skabende verdensborger. En anden grund er, at der er tale om internationalt tænkte idealer, som kan

indgå i mange kontekster. En tredje grund er, at målene faktisk udgør en didaktisk udfordring, fordi de er formuleret i en moraliserende form, som kan risikere at medføre apati eller udenadslære, frem for engagement og stillingtagen. Og endelig er målene velegnede, fordi de ikke knytter sig til et bestemt fag i den formelle uddannelsessammenhæng, men rummer temaer der både kan gå på tværs og inddrages i uformelle læringssammenhænge som fx til et spejdermøde eller i en familie.

FORMULERING AF MÅL OG IDEALER

Som tidligere nævnt har vi i projektet været særligt interesserede i børnenes oplevelse af aktiviteterne og i måder at undersøge denne oplevelse. Nogle umiddelbare mål har således været at designe aktiviteter, som børnene oplever som attraktive og at finde måder at registrere, hvordan de oplever det (gennem observationer, interviews og evalueringer).

Vi mener dog også, at der er relevante læringsmål, som kunne formuleres for aktiviteterne. Men da projektet ikke har omfattet et egentligt interventionsstudium, har vi ikke udarbejdet med en endelig liste over operationaliserbare læringsmål i form af færdigheder eller lignende, som børnene skulle opnå i projektet. I stedet har vi udarbejdet et udkast til en liste over, hvilke kapabiliteter grundmodulet i Our World Academy kan medvirke til at styrke hos børnene. Listen er løbende blevet drøftet med teamet fra Aalborg Universitet bag Research Journal, videnLAB hos CoC pLayful Minds samt andre relevante samarbejdspartnere i projektet herunder repræsentanter fra Interacting Mind Center ved Aarhus Universitet.

Listen over læringsmål indikerer, hvilke kapabiliteter, vi mener, der potentielt kan opnås over tid i forhold til dét at være en skabende verdensborger. Samtidig kan læringsmålene fungere som fælles værdier bag projektets forskellige aktiviteter.

Med kapabiliteter forstår vi de anlæg, færdigheder og beredskab, som gør én i stand til at forvalte muligheder i tilværelsen. Man har således meget lidt, hvis nogen, glæde af en bog, hvis man ikke kan læse. Men man har heller ikke glæde af at få undervisning i at læse, hvis man ikke kan holde ud at befinde sig i skolen. Vores oversigt med forslag til fundamentale kapabiliteter ser således ud:

Virkeliggørelse

Forpligtende samarbejde, kunne realisere projekter og løsninger i overensstemmelse med formål

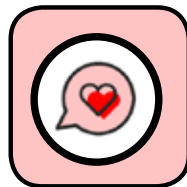
Kreativitet

Afprøve ideer, undersøge muligheder, se vildveje som naturlige, se muligheder, bygge videre på eksisterende, generere og formulere nye ideer og udfolde dem

Refleksion

Se mønstre, forskelle og ligheder, at kunne abstrahere og forholde sig både åbent og kritisk

Medleven

Lytte, dialog og samtale, håndtering af uenigheder, empati, respekt, hensyntagen og engagement, trivsel

Selvindsigt

Kende egne styrker og begrænsninger, selvomsorg, ansvar og rettigheder

Situationsfornemmelse

Kunne afkode og identificere værdier, fælles og forskellige grundvilkår og konkrete omstændigheder, behov og udfordringer

PROJEKTETS AKTIVITETER

Denne tabel giver et groft overblik over projektets fordeling af aktiviteter i perioden. Forløbet med dialoger hos spejderne strakte sig over 13 gange, mens forløbet på behandlingsskolen strakte sig over 6 gange. Ved begge forløb har børnene mødt forskellige facilitatorer, som har stået for aktiviteterne for at sikre, at dét, vi undersøgte, var formen og ikke personlige relationer til en bestemt facilitator.

Aktiviteter	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni
Filosofisk eksperimenterium med Spejderne i Sdr. Omme (DDS)		×	×	×	×	
Filosofisk eksperimenterium med konfirmander i Grene Sogn				×		
Filosofiklub på behandlingsskolen Chrysalis					×	×
Weekend-workshop				×		×
Udvikling af spil				×	×	×
Udvikling af Tænkepause for børn	×	×	×	×	×	
Udvikling af filosofiske dialoger om verdensmål					×	×
Udvikling af facilitatorguide					×	×
Udvikling af evalueringsværktøjer				×	×	

DATAINDSAMLING OG EKSEMPLER PÅ INDSIGTER

I projektet har vi løbende indsamlet data til at informere projektets udvikling. Vi har især været interesseret i at afdække børnenes oplevelse af at deltage i de filosofiske aktiviteter i det længste forløb (for spejderne). Vi har således data fra:

- Interaktionsobservationer af aktiviteter i form af noter undervejs og feltnoter
- Surveys for at opnå indsigt i de deltagende børns oplevelse af aktiviteterne
- Semi-strukturerede interviews med børnene
- Tidligt semi-struktureret interview med lederen af spejderne i Sdr. Omme
- Afsluttende semi-struktureret interview med lederen af spejderne
- Semi-strukturerede interviews med forældre

Vi har desuden foretaget tidlige interviews med de ansatte, som har deltaget i de filosofiske dialoger på Behandlingsskolen Chrysalis.

Formålet med data har været at informere de valg, vi har truffet undervejs i projektet. En egentlig systematisk behandling af disse data har ligget uden for projektets formål (og ressourcer), men det er dog værd at fremhæve nogle indsigter, eventuelt til videre undersøgelser og udvikling.

SPEJDERNES OPLEVELSER

Surveys fra Spejderne viste, at de lige fra begyndelsen var mere begejstrede, end både vi og deres leder havde vurderet (ud fra forhåndsforventninger og vores observationer). Surveys og interviews senere i forløbet viste kun stigende tilslutning.

Eksempler på reaktioner:

"Det jeg bedst kan lide, er det, at jeg kan være mig selv og lære nye ting, og jeg har det sjovt."

"Jeg synes, det er spændende. Og jeg synes altid, der er noget nyt, som jeg ikke har tænkt på før. Så jeg føler, at jeg lærer noget nyt hver gang."

"Jeg føler min hjerne bliver vredet på en ny måde, når vi har de her spørgsmål. Så er man nødt til at være kreativ på en ny måde."

FORÆLDRENES OPLEVELSER

Forældrene til spejderne havde ikke hørt meget fra deres børn eller fra spejderlederne om det nærmere indhold af aktiviteterne med de filosofiske dialoger, men de rapporterer, at de ud fra deres børns adfærd kunne se, at dette var en anderledes aktivitet end andet, deres børn havde lavet.

Eksempler på citater fra forældrene:

"Hun blev helt euforisk [når hun kom hjem], helt høj ... for muligheden for at sætte sig selv i spil."

"Han har et helt andet drive. Før mistede han appetitten [for fritidsaktiviteter], men med det her, kan han bare blive ved og ved og ved."

VIRKNINGER

For begge de længere forløb vi lavede (med spejderne og med børnenes på behandlingsskolen), var det kendetegnende, at vi kunne konstatere bemærkelsesværdige virkninger efter få gange på trods af en indsats, der var kortvarig og simpel (som ikke var ledsaget af forklaringer af målet med aktiviteterne).

Eksempler på citater fra børnene og feltobservationer:

"Jeg synes, det er rigtig rart, at jeg kan komme og sige min helt egen mening."

"Jeg har fundet ud af, hvor kloge de andre er. Og jeg lærer de andre bedre at kende. Og så er jeg blevet mere klog."

De ansatte på behandlingsskolen bemærker, at børnene har glædet sig meget til, at der var filosofiklub igen – også dem som ellers havde fri adgang til at spille computer (en aktivitet, der er attraktiv og sat grænser for) på det samme tidspunkt.

Et af børnene på behandlingsskolen spørger:

**"Hvorfor er det kun os fire, der må være med?"
og tilføjer, at andre også ville synes om det.**

En af de ansatte på behandlingsskolen bemærker (til facilitatoren) efter en filosofiklub, hvor et barn bl.a. gav udtryk for den opfattelse, at man aldrig kan være fri eller lykkelig:

"Jeg vidste slet ikke, at NN havde det sådan".

Aftalen med behandlingsskolen var omstændelig at indgå, fordi de ansatte dér er vant til at tage en række hensyn til eleverne i planlægningen af aktiviteter. Vi valgte imidlertid at afvikle uden tilpasning af materialer, indhold eller dialogformen til målgruppen på skolen. Vi fandt i forløbet ikke grund til at ændre denne beslutning. Det eneste særlige hensyn var et par grafiske illustrationer, vi lavede til at hænge op som reminder om rammerne for aktiviteterne, som fx denne:

1. Leg

2. Filosofi

3. Leg

Indhold udviklet i pilotprojektet

I dette afsnit beskriver vi de materialer, vi har udviklet i projektet. Begrundelsen for netop disse materialer er, at de blev skabt undervejs og gav mening i netop udmøntningen af verdensborgerskabet i regi af Our World Academy.

FILOSOFISKE DIALOGER OG ANDRE AKTIVITETER

Et centralt element blandt projektets materialer er de 17 bud på filosofiske dialoger om FN's verdensmål (suppleret med én dialog, der direkte handler om Verdensborgerskab). Materialet i de filosofiske dialoger er bygget op, så de tager udgangspunkt i en historie, nogle billeder eller

lign. Typen af udgangspunkter skifter, men fælles for dem er, at de inviterer til nysgerrighed og samtale. Derefter følger forslag til filosofiske spørgsmål, til temaer der måske kan dukke op og til yderligere aktiviteter, som man kan lave i forlængelse af samtalen. Materialerne udgør konkret indhold, der er let anvendeligt og kan benyttes i varierende lærings- og dannelses-kontekster og dermed som helt centralt indhold i grundmodulet i Our World Academy.

INSPIRATIONSHÆFTET "OVERSKUDSHANDLINGER – FRA TANKE TIL HANDLING"

I forlængelse af materialerne til de filosofiske eksperimentarier er der udviklet et lille hæfte, der skal inspirere, opfordre og understøtte handlinger, som knytter sig til emner behandlet gennem dialogerne. Hæftet er altså et handlingsorienteret

tillæg til de filosofiske refleksioner. Hæftet og de handlinger, børnene planlægger, kan bruges i videreudviklingen af grundmodulet og samtidig fungere som grundlag for evaluering af, hvorvidt børnene sætter deres ny erhvervede viden i spil i praksis. Yderligere kan hæftet med fordel benyttes som redskab til indsamling af gode eksempler, der kan deles til inspiration for andre.

FACILITATORGUIDE OG EKSEMPLER PÅ LEGE

Som supplement til de filosofiske dialoger (og andre aktiviteter) er der også udarbejdet en facilitatorguide, der forklarer baggrunden for formatet og beskriver de didaktiske greb, og hvordan man kan arbejde med materialet.

Et andet supplement er eksempler på lege, der kan bruges som didaktiske redskaber i forbindelse med de filosofiske dialoger. Nogle af dem kan bruges som 'opvarmning for hjernen' (fx til at styrke fokus, samarbejde, logisk tænkning eller andet), andre kan bruges til 'afspænding' og sjov.

TÆNKEPAUSER FOR BØRN

Tænkepauserne er et manuskript, skabt på baggrund af de dialoger, som børnene i projektet har deltaget i. Der er tale om en rammehistorie skrevet af børnebogsforfatter Jim Højberg, hvori der bl.a. er indskrevet citater fra børnenes dialoger. Jim Højberg fulgte hele forløbet, og afholdte efterfølgende forfatterworkshops sammen med børnene. I princippet vil tilsvarende manuskripter kunne laves i alle forløb – og børnene kunne selv være med til at udvælge, hvad der skulle med fra deres samtaler. Børnenes agerede dermed medforfattere og var med til at dele egen opnåede viden, som kan deles med venner, familie og benyttes ind i fremtidige forløb.

VERDENSBORGERSPIL

I dette spil skal børnene løse opgaver i relation til FN's verdensmål ved at samarbejde og trække på hinandens egenskaber. Når man løser opgaver, får man point og får samtidig styrket sin karakter i spillet, så den bliver bedre i stand til at løse opgaver. Spillet er blevet til gennem samskabelsesworkshops mellem børn, CoC Playful Minds og Play Institute og er i princippet uendeligt, da det er designet, så børnene kan blive ved med at finde på nye karakterer og opgaver i spillet. Således er der indtænkt en reel samskabende del i spillet, som kan virke motiverende for børnene. Der er også udarbejdet læringsaktiviteter til en videre udvikling af spillet. Man kan derved benytte spillet både som en direkte læringsaktivitet og spille spillet som det er – bare for sjov og samvær.

EVALUERINGS- OG KVALITETSSIKRINGSVÆRKTØJER

Projektet rummer også tre materialer til at dokumentere og evaluere de filosofiske dialoger. Det ene er et analyseværktøj, som kan bruges til, at facilitator undersøger egen praksis ved at reflektere over forløbet af en session og fx invitere til at tænke over, hvad facilitator kunne eksperimentere med næste gang. Det andet værktøj er et meget simpelt spørgeskema, som kan bruges til at afdække børnenes oplevelse af at deltage i og motivation for aktiviteterne. Det tredje er et refleksionshæfte til børnenes egen dokumentation af refleksioner udenfor selve workshopsne.

Foruden ovenstående har vi også undervejs arbejdet med bl.a. emnespecifikke manualer, visualiseringer og værktøjer til deltagerobservation.

Anbefalinger

På baggrund af erfaringerne i projektet har vi udarbejdet anbefalinger til processer og indhold i kommende projekter, publikationsmuligheder, specialiseringsmoduler der kan bygge oven på grundmodulet for Our World Academy og fremtidige samarbejder.

ANBEFALINGER TIL PROCESSER

Vi vurderer, at det har været til gavn for både pilotprojektet og for arbejdet med Research Journal, at de to har udviklet sig sideløbende og gensidigt påvirket både fokus, prioriteringer og begrebsapparat. I et stærkt eksplorativt projekt som dette betyder det en mere effektiv brug af tiden og giver de bedste rammer for kreativitet både i den teoretiske forskning og i praksisudviklingen. Reelt har parløbet betydet, at der har været en organisk sammenhæng mellem delprojekterne, som ellers kun kan opnås, når den samme gruppe af personer har ansvar for alle projektdelen. Det er med andre ord lykkedes at have både en fornuftig arbejdsdeling og reel synergi, som ikke ville have været mulig med en klassisk Modus 1-op sætning.

På et andet punkt har processerne i pilotprojektet til gengæld været udfordret. Det skyldes prioriteringen af at arbejde i de uformelle læringsmiljøer og med utraditionelle tilgange. Her anbefaler vi, at man i fremtidige projekter indlægger mere tid til logistik i forhold til aftaler. Fx er det vanskeligt at identificere effektive kanaler til kommunikation, der er mange interessenter i spil, og læringsmiljøer uden for det formelle uddannelsessystem har deres egne logikker, som er vigtige at respektere, og som gør det vanskeligt at forcere processerne.

ANBEFALINGER TIL INDHOLD OG KONKRETE AKTIVITETER

Der er en række aktiviteter og projekter, som vi anbefaler, man med fordel kan bygge oven på det gennemførte projekt. Nedenstående forslag kan give en idé om nogle af de mest oplagte veje, man kunne gå – eventuelt i forskellige kombinationer.

A. VIDERE ARBEJDE MED SÅRBARE BØRN

Det vil være særdeles frugtbart at fortsætte med projekter i forlængelse af det påbegyndte på behandlingsskolen. En central opgave kunne være at udarbejde nye materialer med særligt øje for ønsker, målsætninger og emner, som børnene, personalet og forældrene er med til at sætte.

B. AFPRØVNING OG UDVIKLING AF MATERIALERNE I ANDRE UFORMELLE LÆRINGSSAMMENHÆNGE

Eftersom de uformelle læringsfællesskaber udgør en meget heterogene gruppe, er det oplagt at udvide paletten af afprøvningssammenhænge. For at opnå en yderligere spredning, vil vi opfordre til samarbejder inden for fx kunstarterne og idrætsforeninger.

C. AFPRØVNING AF FORLØB MED BØRN OG FORÆLDRE SAMMEN

Erfaringerne fra udgivelsen af Tænkepauser for børn samt data fra forældreinterviews peger på en interessant mulighed for et projekt, hvor der er fokus på fælles dialoger mellem forældre og børn – enten som egentlige forløb eller som enkeltstående arrangementer.

D. UDVIKLINGSPROJEKT: ET FACILITERINGSFORLØB FOR VOKSNE I UFORMELLE LÆRINGSMILJØER

Erfaringerne fra projektet peger på, at det kræver viden, færdigheder og særlige teknikker at facilitere de filosofiske dialoger og sikre det nødvendige uformelle læringsrum. Faciliteringen omfatter også opfølgning på børnenes læreprocesser og afledte handlinger. Derfor er der et oplagt udviklingsprojekt om et faciliteringsforløb for voksne. Derved vil erfaringerne fra projektet dog kun kunne indlejres som en permanent værdi ved at tilrettelægge forløb, som opkvalificerer nøglepersonerne omkring børnene til at beherske faciliteringen af de filosofiske dialoger samt giver dem adgang til materialerne.

E. UDVIKLINGSPROJEKT: ET FACILITERINGSFORLØB FOR BØRN

Weekendkurset afslørede, at et interessant udviklingspotentiale kunne være at undersøge perspektiverne i at inddrage børnene i endnu højere grad ved at lære dem selv at beherske faciliteringsteknikker og formulere kvalitetskriterier. Vores erfaringer peger på, at det vil kræve et forudgående forløb, hvor børnene bliver fortrolige med formen inden kurset, samt at de får sparring på deres aktiviteter i begyndelsen, når de selv overtager. Dette kan ses som en oplagt videreudvikling af grundmodulet.

F. UDVIKLINGSPROJEKT: PILOTPROJEKTER FOR FLERE MODULER, EVT. SOM SPECIALISERINGSMODULER I OWA

Der vil være flere muligheder for, hvordan specialiseringsmoduler kan defineres og udformes. Der

er udarbejdet et særskilt katalog af forslag til fokusområder i specialiseringsmoduler i OWA til CoC Playful Minds.

G. UDVIKLINGSPROJEKT: VIDERE ARBEJDE MED OBSERVATIONS- OG EVALUERINGSVÆRKTØJER

Materialerne til aktivitetsanalyse og undersøgelse af børnenes oplevelser kan med fordel videreudvikles og afprøves i kontrollerede sammenhænge. Endvidere ville det være interessant at udvikle yderligere værktøjer til at dokumentere aktiviteter (som fx peer-relationer og aktivitet) i dialogerne og følge progressioner.

H. FØLGEFORSKNING: KORTLÆGGE BØRNS OPLEVELSER AF ET GRUNDMODUL

I forlængelse af vores observationer og dybdeinterviews med børn og forældre i projektet, vil en følgeforskning af, hvordan børnene oplever og lærer af forløbet gennem længere tid (fx hvilken betydning (om nogen), de vurderer, at det har haft et år efter forløbets afslutning).

I. FØLGEFORSKNING: EVNEN TIL SAMSKABELSE OG ARBEJDE MED FN'S VERDENSMÅL

I forbindelse med arbejdet med FN's verdensmål kan der udformes et pre- og post-interventionsstudium i effekten af filosofiske dialoger på børnenes evne til at samskabe med udgangspunkt i, at børnene spiller Verdensborgerspillet. Studiet ville kræve både en passiv og en aktiv kontrolgruppe, men kunne være en interessant mulighed for at undersøge læringseffekter inden for normative vidensfelter.

Sammenfattende bemærkninger

Rapporten her er et lille bidrag til et billede af, hvordan dele af et fremtidigt læringsmiljø kunne se ud. Projektet har fungeret som et proof-of-concept, der har vist, at det er muligt at gennemføre filosofiske aktiviteter, der lever op til formålet med Our World Academy. Vores observationer af børnenes progression undervejs og de afsluttende interviews har påvirket både vores og vores samarbejdspartneres viden om og forståelse af tilgangens potentiale til at understøtte børns trivsel, engagement og lyst til at indgå i læringsfællesskaber. Dette er alt sammen noget, der er med til at sikre de bedste betingelser for, at de kan udvikle de kapabiliteter, de behøver for at kunne navigere i fremtidens udfordringer og muligheder.

Udviklingsprojektet har vist, at der er potentiale til flere – og også større – forskningsprojekter i forlængelse af dette. Udviklingen af Our World Academy er i sig selv en oplagt genstand for videre undersøgelse, hvor man kunne følge virkninger systematisk over en længere periode. Det ville kræve en større egentlig satsning med betydelige ressourcer, tværfaglige samarbejder og kontrolgrupper. Vil vi for alvor vide, hvordan et Our World Academy-grundmodul påvirker børns tanker, adfærd og liv, vil det dette være nærliggende.

Der er også nogle lettere opfølgingsaktiviteter, der helt oplagt kan forankre projektets resultater og give dem et videre liv. Det drejer sig især om at udbrede kendskabet til tilgange og materialer i projektet og sørge for at flere interesserede – i første omgang inden for rammerne af CoC

Playful Minds – kan komme til at arbejde kvalificeret med området og materialerne til gavn for endnu flere børn.

I området mellem den store forskningsdrøm og de lettere aktiviteter er andre satsninger også mulige. De forslag, der er formuleret under afsnittet med anbefalinger til indhold og konkrete projekter, kan som nævnt kombineres og matches på forskellige måder. Det afgørende er at tage højde for realiserbarheden, dvs. rammer for samarbejder, tid og andre ressourcer koblet med de ønskede mål samt formulere mere langsigtede impactmål og identificere de trædesten, det vil kræve at nå derhen.

Rapporten her er et lille bidrag til et billede af, hvordan dele af et fremtidigt læringsmiljø kunne se ud ... Vores observationer af børnenes progression undervejs og de afsluttende interviews har påvirket både vores og vores samarbejdspartneres viden om og forståelse af tilgangens potentiale til at understøtte børns trivsel, engagement og lyst til at indgå i læringsfællesskaber. Dette er alt sammen noget, der er med til at sikre de bedste betingelser for, at de kan udvikle de kapabiliteter, de behøver for at kunne navigere i fremtidens udfordringer og muligheder

TAK

En stor tak til alle børn og samarbejdspartnere, som har inviteret os ind i deres rum, og som med deres engagement har bidraget helt afgørende til at realisere dette projekt!

OM FORFATTERNE

Caroline Schaffalitzky er ph.d. og lektor i filosofi ved Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet. Hun er også leder af Filosofi i skolen, som hun etablerede i 2017. Projektet beskæftiger sig med filosofisk dialog og de betydninger, filosofiske dialoger kan have for børn og læringsfællesskaber.

Cecilie Tang-Brock er uddannet lærer og cand. pæd. i pædagogisk filosofi og arbejder som programleder for programmet Playful Skills hos CoC Playful Minds.

Litteraturliste

INSPIRATION BAG FILOSOFISKE EKSPERIMENTARIER

Gimmler, Antje (2020): Børn som skabende verdensborgere. CoC Playful Minds

Schaffalitzky de Muckadell, Caroline (2013): Why Philosophy? Aims of Philosophy with Children and Aims of Academic Philosophy, SATS 14 (2), 176-186

OECD (2018): The future of education and skills Education 2030

World Economic Forum (2018): The Future of Jobs Report

Worley, Peter (2019): Tænk højt med dine elever - 25 sessioner der får hele klassen med, Akademisk Forlag

INTRODUCERENDE OM FILOSOFI MED BØRN

Jensen, S. S. (2020). "Filosofi med børn i/til det flerreligiøse klasserum". Religionslæreren, 638(116)

Schaffalitzky, C., & Tang-Brock, C. (2019): Oplevelser af filosofiske dialoger i uformelle læringsfællesskaber. Liv i skolen: Tidsskriftet om lærernes hverdag og det gode arbejde i skolen, (3), 104-109

Særnummer af Filosofilærerforeningens tidsskrift Filosofi 2018, nr. 18(1)

EKSEMPLER PÅ FORSKNING INDEN FOR FILOSOFI MED BØRN

Barrow, W. (2015): 'I think she's learnt how to sort of let the class speak': Children's perspectives on Philosophy for Children as participatory pedagogy. Thinking Skills and Creativity, 17, 76-87. doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.tsc.2015.06.003>

Fair, F., L.E. Haas, C. Gardosik, D.D. Johnson, D.P. Price, and O. Leipnik (2015): "Socrates in the Schools from Scotland to Texas: Replicating a Study on the Effects of a Philosophy for Children Program." Journal of Philosophy in Schools 2, no. 1: 18-37. <https://doi.org/10.21913/jps.v2i1.1100>

Gregory, A. & Fergus E. (2017): Social-Emotional Learning and Equity in School Discipline. In S. M. Jones, E. Doolittle, & S. McLanahan (Eds.) The Future of Children, 27, special issue on Social-Emotional Learning, 117-136.

Jensen, S.S. (2021): "The Impact of Philosophy with Children from the Perspective of Teachers", Educational Studies. <https://doi.org/10.1080/03055698.2020.1871323>

Reznitskaya, A. M. G. (2013): Comparing Student Experiences with Story Discussions in Dialogic Versus Traditional Settings. The Journal of Educational Research, 106(1), 49-63. doi:10.1080/00220671.2012.658458

Schaffalitzky, C. & C. K. Hejl (2021): "Idealer og virkelighed i Filosofi med børn" – under udgivelse

Topping, K. J., and S. Trickey (2007): "Collaborative Philosophical Enquiry for School Children: Cognitive Effects at 10-12 Years." British Journal of Educational Psychology 77: 271-88. <https://doi.org/10.1348/000709906x105328>

cocplayfulminds.org

CoC.
Playful
Minds

